

ТЕРЕНОЖКІН Олексій Іванович (26. 11. 1907, м. Ніколаєвськ, нині Пугачов Саратовської обл., РФ — 19. 05. 1981, Київ) — історик, археолог. Чоловік [Варвари](#), батько [Андрія](#) Іллінських. Доктор історичних наук (1959), професор (1967). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1977). Державна премія УРСР у галузі науки і техніки (1977). Учасник 2-ї світової війни. Бойові нагороди. Навчався на Вищих курсах при Самарському товаристві краєзнавства (РФ, 1926—28), закінчив історико-археологічне відділення етнологічного факультету при 1-му Московському університеті (1930). Від 1926 брав участь в археологічних розвідках у Поволжі та Середній Азії. Працював у музейних і краєзнавчих установах; від 1939 — у Інституті історії та археології АН Узбецької РСР (Ташкент). Досліджував рештки стародавнього Самарканда, здійснив історико-археологічну періодизацію культур Середньої Азії від епохи пізньої бронзи до монгольського завоювання. Від 1948 — у Інституті археології АН УРСР (Київ): 1949—81 — завідувач відділу археології ранньої залізної доби. Від-

крив і досліджував пам'ятки білогрудівської (встановив її хронологію) та чорноліської культур у Черкаській і Кіровоградській обл., кургани у Київській обл. і на Півдні України. Дійшов висновку про глибоке місцеве коріння та етнокультурну спадкоємність населення Правобережного лісостепоного регіону (від тшинецько-комарівської культури доби бронзи до зарубинецької культури включно), яке співвідносив із праслов'янами. Розробив періодизацію і хронологію та запропонував культурно-етнічне трактування пізніших передскіфських пам'яток степового півдня Східної Європи. Засновник київської школи скіфознавців.

Основні праці

Курган біля с. Глеваха // Археологія. 1954. № 9; Скифский курган в г. Мелитополь // Краткие сообщения Института археологии АН УССР. К., 1955. Вып. 5; Предскифский период на Днепровском Правобережье. К., 1961; Об общественном строе у скифов // Советская археология. 1966. № 2; Скіфський період. К., 1971 (співавт.); Скифская культура // Проблемы советской археологии. Москва, 1971; Класи і класові відносини у Скіфії // Археологія. 1975. № 15; Киммерийцы. К., 1976; Скифия 7—4 вв. до н. э. К., 1983 (співавт.); Мелитопольский курган. К., 1988 (співавт.).

Рекомендована література

1. Мурзін В. Ю. О. І. Тереножкін — видатний дослідник скіфської культури // Археологія. 1996. № 4;
2. Из жизни Алексея Тереножкина. Написано его рукой, собрано его сыном. К., 2006;
3. Скорий С. А. Олексій Іванович Тереножкін — видатний археолог ХХ ст. (до 100-річчя від дня народж.) // Археологія. 2007. № 4;
4. Тереножкин Алексей Иванович // Бидзиля В. И., Полин С. В. Скифский царский курган Гайманова Могила. К., 2012.

[С. А. Скорий](#)

Бібліографічний опис:

Тереножкін Олексій Іванович / С. А. Скорий // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-886174>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).